משניות מבוארות — מסכת בכורות פרק ה

חֲכָמִים אוֹמְרִים, יַקִּיז, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בּוֹ מוּם. וְאִם עָשָׂה בּוֹ מוּם, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יַקִּיז, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עִוְּתָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם.

ג הַצּוֹרֵם בְּאֹזֶן הַבְּכוֹר, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עוֹלָמִית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ מוּם אַחֵר, יִשְׁחֹט עָלָיו. מַעֲשֶׂה בְּזָכָר שֶׁל רְחֵלִים זָקֵן וּשְׁעָרוֹ מִדְּלֵדֶל, רָאָהוּ קְסֹדוֹר אֶחָד, אָמַר, מַה טִּיבוֹ לוֹ זֶה. אָמְרוּ לוֹ, בְּכוֹר הוּא וְאֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם. נָטַל פִּגְיוֹן וְצָרַם בְּאָזְנוֹ, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּהוּ. רָאָה שֶׁהִתִּירוּהוּ, הָלַךְ וְצָרַם בְּאָזְנֵי בְכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָסְרוּ. פַּעַם אַחַת הָיוּ תְינוֹקוֹת מְשַׂחֲקִין בְּשָׂדֶה וְקָשְׁרוּ זַנְבוֹת טְלָאִים זֶה לָזֶה, וְנִפְסְקָה זַנְבוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וְהֲרֵי הוּא בְכוֹר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּהוּ. רָאוּ שֶׁהִתִּירוּ, וְחָלְכוּ וְקָשְׁרוּ זַנְבוֹת בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָסְרוּ. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא לְדַעְתָּן, אָסוּר. וְשֶׁלֹּא לְדַעְתָּן, מֻתָּר: ד הָיָה בְּכוֹר רוֹדְפוֹ, וּבָעֲטוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מוּם, הֲרֵי זֶה יִשְׁחוֹט עָלָיו. כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִין לְבוֹא בִּידֵי אָדָם, רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל נָאֱמָנִים, וְרוֹעֵי כֹהֲנִים אֵינָן נֶאֱמָנִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַחִשּׁוּד עַל דָּבָר, לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוּ: ה נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר הֲרֵאיתִי בְכוֹר זֶה וּבֵעֵל מוּם הוּא. הַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל מוּמֵי הַמַּעֲשֵׂר. בְּכוֹר שֶׁנִּסְמְמֵי עֵינָיו, שֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ, שֶׁנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ, הֲרֵי זֶה יִשְׁחֹט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּפָרִים, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, לֹא יִשְׁחֹט אֶלָּא עַל פִּי מְמֻחֶה: ו הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר (וּמִקְּרוֹ) וּנוֹדַע שֶׁלֹּא הֶרְאָהוּ, מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ וְהוּא יְחַזִּיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה שֶׁלֹּא אָכְלוּ, הַבָּשָׂר יִקָּבֵר וְהוּא יְחַזִּיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וּמִקְרָהּ וּנוֹדַע שֶׁהִיא טְרֵפָה, מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ וְיַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה שֶׁלֹּא אָכְלוּ, הַן יַחֲזִירוּ לוֹ אֶת הַבָּשָׂר וְהוּא יְחַזִּיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. מִקְרוּהוּ לַבָּקָרִים אוֹ הִטִּילוּהוּ לַכְּלָבִים, יִשְׁלְמוּ לוֹ דְּמֵי הַטְּרֵפָה:

מִקְרוּהוּ לַבָּקָרִים — מִמַּתְכְּרִים (דברים טז, ט): "וכי יהיה בו מום" הֲרֵי זֶה "כָּלֵל" "פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר" "פְּרֵט" "כֹּל מוּם רָע" "חָבֻר" "וכלל", אי אתה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרֵט, מה הַפְּרֵט מוּמִין שֶׁנִּבְעֲלוּ וְאֵינוֹ חוֹזֵר אַף כָּל מוּמִין שֶׁנִּבְעֲלוּ וְהוּא עַד שֶׁלֹּא נִמְכַּר בּוֹ מוּם וְנִמְכַּר בּוֹ מוּם, נִפְגַּמָה אָזְנוֹ אַף הַבְּכוֹר, נִפְגַּמָה אָזְנוֹ אַף הַבְּכוֹר, הַיְינוּ מוּם הַסְּמוּכִים שוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר, נִפְגַּמָה אָזְנוֹ אַף הַבְּכוֹר, הַיְינוּ מוּם הַסְּמוּכִים שוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר, נִפְגַּמָה אָזְנוֹ אַף הַבְּכוֹר, הַיְינוּ מוּם הַסְּמוּכִים שוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר.

פרק ו כָּל הַמּוּמִין שֶׁבַּבְּכוֹר יִלְפְּנֵי מִדְּכְתִיב (דברים טז, ט): "וכי יהיה בו מום" הֲרֵי זֶה "כְּלָל" "פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר" "פְּרֵט" "כֹּל מוּם רָע" "חָבֻר" "וכלל", אי אתה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרֵט, מה הַפְּרֵט מוּמִין שֶׁנִּבְעֲלוּ וְאֵינוֹ חוֹזֵר אַף כָּל מוּמִין שֶׁנִּבְעֲלוּ וְהוּא גָּדֵר הָאַמְצָעִי שֶׁבָּאֹזֶן, פָּפֵס הָיָנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִסָּרוֹן מֵאֲצִבַּע קָטָן וְעַד שֶׁל אֶמְצָעִי הָיָנוּ שֶׁהִצְטַמְצֵם כְּשֶׁמַּגִּיעַ עָלָיו, סָדָק הָיָנוּ אֲפִילּוּ בְּלֹא חִסָּרוֹן, אֲבָל לֹא נִקְרָא חִסָּרוֹן כְּשֶׁנִּפְגַּם מִן הַשּׁוּר וְהָיְנוּ שֶׁנִּכְנַס בְּתוֹכוֹ שֶׁבְּאֹזֶן, וְהַדֶּדֶר בְּרִיא. **נִסְדְּקָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָה, נִקְבָּה אֹזֶן פְּרִשְׁיָנָה** שֶׁיֵּשׁ לָהּ חִסָּרוֹן. בַּחֲלָל הַחֹלֶל כְּשֶׁעוּר, הֲרֵי זֶה מוּם. **אוֹ שֶׁיִּבְשָׁה הָאֹזֶן אוֹ הִיא יְבֵשָׁה, כָּל שֶׁתִּנְקַב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִפָּה דָּם,** רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר זְרִיקָה שֶׁתְּהֵא נִסְרֶכֶת כְּשֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין בָּהּ נִסְרֶכֶת לְפָרוּרִין. **ב) רִיס שֶׁל עַיִן** הָיָנוּ עָפְעֶף שֶׁל עַיִן **שֶׁנִּקַּב** אוֹ **שֶׁנִּפְגַּם** אוֹ **שֶׁנִּסְדַּק**, וְכָל אֵלּוּ שֶׁעוּרָן בְּכָל שֶׁהוּא, **הֲרֵי שֶׁהָיָה בְּעֵינָיו** עוֹר דַּק, אוֹ **תְּבֵלֶת** בְּתַרְגּוּם חִלְזוֹן מַמָּשׁ וְהוּא בְּשֹׁר נוֹסֵף הַנִּמְשָׁךְ וְחוֹזֵר קָצָת מִן הַשְּׂחוֹר שֶׁבָּעַיִן (וּקוֹרֵיו לוֹ בְּעַרְבִּי טַרְפָּא) שֶׁהוּא חוֹפֵה אֶת הָעַיִן בְּדֶדֶךְ שֶׁדַּפּוֹרֶן חוֹפֶה בְּשֹׂר הָאֶצְבַּע, וְקוֹרֵהוּ נָחָשׁ שֶׁהוּא מְגַמֵּר כְּנָחָשׁ, **וְעֵינָב שֶׁיֵּשׁ בְּעֵינוֹ כְּגַרְגִּיר** שֶׁל עֵינָב, **וְאִיבְּדוּ תְּבֵלֶת, לָבָן הַפּוֹסֵק בְּסִירָא,** הָיָנוּ בְּשִׂוּרָה שֶׁבָּעַיִן שֶׁמִּסְבִּיב לְשָׁחוֹר, שֶׁמִּשָּׁם מִרְאֵית הָעַיִן בָּאָה, וְאִם חוּט לָבָן יוֹצֵא מִן הַלָּבָן שֶׁבָּעַיִן וּפוֹסֵק אוֹתָהּ שׁוּרָה **וּנְכְנַס בְּשָׁחוֹר** הָיָנוּ מוּם, אֲבָל **בְּשָׁחוֹר וּנְכְנַס בְּלָבָן אֵינוֹ מוּם שֶׁאֵין מוּמִין בְּלָבָן,** דְּלֵאו עַיִן הוּא אֶלָּא שֶׁמָּן הָעַיִן. **ג) חוֹרֵף** טִפּוֹת לְבָנוֹת שֶׁבָּעַיִן, **וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִים** יְתֵרִים מִן הָעַיִן וּמוֹנְעִים הָרְאִיוֹת, **אֵיזוּהוּ חוֹרֵף הַקָּבוּעַ שֶׁשָּׁהָה שְׁמוֹנֶשׂרֵה יוֹם, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר אוֹמֵר מוּם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים** בְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מַמְגֵּר חֹלִין שֶׁל עַיִן, **בְּפָנִים הַבְּרוּרִים** בְּמִשְׁלָם **אוֹמֵר** בְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מַמְגֵּר חֹלִין שֶׁל עַיִן, **שֶׁנִּתְּנָה בְּתוֹכוֹ** בְּשָׂר הָאֶצְבַּע, וְקוֹרֵהוּ נָחָשׁ שֶׁהוּא מַמְגֵּר חֹלִין שֶׁל עַיִן, **וְעֵינָב שֶׁיֵּשׁ בְּעֵינוֹ כְּגַרְגִּיר** שֶׁל עֵינָב, **וְאִיבְּדוּ תְּבֵלֶת, לָבָן הַפּוֹסֵק בְּסִירָא,** הָיָנוּ בְּשִׂוּרָה שֶׁבָּעַיִן שֶׁמִּסְבִּיב לְשָׁחוֹר, שֶׁמִּשָּׁם מִרְאֵית הָעַיִן בָּאָה, וְאִם חוּט לָבָן יוֹצֵא מִן הַלָּבָן שֶׁבָּעַיִן וּפוֹסֵק אוֹתָהּ שׁוּרָה **וּנְכְנַס בְּלָבָן אֵינוֹ מוּם שֶׁאֵין מוּמִין בְּלָבָן,** דְּלֵאו עַיִן הוּא אֶלָּא שֶׁמָּן הָעַיִן. **ג) חוֹרֵף** טִפּוֹת לְבָנוֹת שֶׁבָּעַיִן, **וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִים** יְתֵרִים מִן הָעַיִן וּמוֹנְעִים הָרְאִיוֹת, **אֵיזוּהוּ חוֹרֵף הַקָּבוּעַ שֶׁשָּׁהָה שְׁמוֹנֶשׂרֵה יוֹם, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר אוֹמֵר מוּם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּפָנִים הַבְּרוּרִים אוֹמֵר** בְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מַמְגֵּר חֹלִין שֶׁל עַיִן, **שֶׁנִּקַּב, שֶׁנִּפְגַּם, שֶׁנִּסְדַּק, שֶׁנִּפְגַּם מִמָּה, חִוְיָא הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּפְגַּם אוֹ שֶׁנִּגְמַמּוּ, וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנֶּעֱקָרוּ.** רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים. **ד הַמְּתֻאִימוֹת נִקְרָעוּ, אַף לֹא אֶת הַמַּתְאִימוֹת:** **ה נִפְגַּם הַזִּוּוּן, אוֹ עָרִיץ שֶׁל נִקְבָּה בְּמַקְדְּשֵׁי, נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הָעֲצָעִים, אֲבָל לֹא מִן הַפָּרָק, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב כְּמִצְעִי עָצָעִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ (בְּשָׂר) בֵּין חֶלְיָא לְחֶלְיָא מְלֹא אֶצְבַּע: ו אֵין לוֹ בִּיצִּים, (אוֹ) אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים. אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹשִׁבוֹ עַל עִנְּדוֹ וּמְמֻעָּד, אִם יֵשׁ שָׁם בֵּיצָה, סוֹדָהּ לָצֵאת. מַעֲשֶׂה שֶׁמְּעַד וְלֹא יָצְאוּ, וְנִשְׁחֲטוּ וְנִמְצְאוּ דְּבוּקוֹת בְּכִסָּלִים, וְהִתִּיר רַבִּי עֲקִיבָא וְאָסַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: ז בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם, אוֹ שָׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְשֶׁרֶגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֵׁל חָמוֹר, וְהַשָּׁחוֹר, וְהַכָּסוּל. אֵיזוּהוּ שָׁחוֹר, שֶׁנִּשְׁמְטָה יָרְכוֹ. וְכָסוּל, שֶׁאֵחַת מִיַּרְכוֹתָיו בְּגוּהָה: ח נִשְׁבַּר עָצֶם יָדוֹ, וְעָצֶם רַגְלוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִכָּר. מוּמִין אֵלּוּ מָנָה חֲכָם אֵילָא בְּיַבְנֶה, וְהוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיף. אָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ. אֵלּוּ שֶׁלֹּשָׁה הוֹסִיף אֵילָא (א) שֶׁנִּפְגַּל בְּעֵינוֹ עַל כְּשֶׁל אָדָם דְּלֵאו אַרְחֵיהּ דְּבַהֲמָה לְהֵיוֹת כְּשֶׁל אָדָם, וּפִיו דּוֹמֶה לְשֶׁל חֲזִיר, וְשֶׁנְּשַׁל רֹב הַמַּדְבֵּר שֶׁל לְשׁוֹנוֹ.**

פרק ו א עַל אֵלּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר, נִפְגְּמָה אָזְנוֹ מִן הַסְּחוֹס, אֲבָל לֹא מִן הָעוֹר, נִסְדְּקָה עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָה, נִקְבָּה מְלֹא כַּרְשִׁינָה, אֵיזוֹ הִיא יְבֵשָׁה, כֹּל שֶׁתִּנְקַב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִפָּת דָּם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר, יְבֵשָׁה, שֶׁתְּהֵא נִסְרֶכֶת לְפָרוּרִין. בְּשֶׁל עַיִן שֶׁנִּקַּב, שֶׁנִּפְגַּם, שֶׁנִּסְדַּק, הָרֵי בְּעֵינָיו דָּק, וּבְלוֹל, וְחָלוֹן נָחָשׁ, וְעָנָב. וְאִיבְּדוּ תְּבֵלוֹל, לָבָן הַפּוֹסֵק בְּסִירָא, וּנְכְנַס בַּשָּׁחוֹר. בַּשָּׁחוֹר וּנְכְנַס בַּלָּבָן, אֵינוֹ מוּם, שֶׁאֵין מוּמִין בַּלָּבָן: ב חוֹרֵף וּנְכְנַס בְּסִירָא, וְנִכְנַס בַּלָּבָן, אֵינוֹ מוּם, הַיְינוּ מוּם הַסְּמוּכִים לְבָנוֹת הַבְּכוֹרוֹת אֵינוֹ מוּם. אֵיזוּהוּ חוֹרֵף הַקָּבוּעַ, כֹּל שֶׁשָּׁהָה שְׁמוֹנֶשׂרֵה יוֹם. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּתוֹךְ שְׁמוֹנֶשׂרֵה יוֹם. וְאֵלּוּ הֵם מִיַּם הַקְּבוּעִים, אֲבָל לֹא מִן הָעוֹר, נִסְדְּקָה עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָה, נִקְבָּה מְלֹא כַּרְשִׁינָה, אֵיזוֹ הִיא יְבֵשָׁה, כֹּל שֶׁתִּנְקַב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִפָּת דָּם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר, יְבֵשָׁה, שֶׁתְּהֵא נִסְרֶכֶת לְפָרוּרִין. בְּפָה נִסְרֶכֶת לְפָרוּרִין. אֲבָל לֹא מִן הַבְּכוֹר, נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הַעֲצָעִים, אֲבָל לֹא מִן הַפָּרָק, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב כְּמִצְעִי עָצָעִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּשָׂר בֵּין חֶלְיָא לְחֶלְיָא מְלֹא אֶצְבַּע. ג) אֵין לוֹ בִּיצִּים, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת, אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֵּאָבֵל הַבֵּיצָה אַחַר הַלֵּט: ד חִטְמוֹ שֶׁנִּקַּב, שֶׁנִּפְגַּם, שֶׁנִּסְדַּק, שֶׁנִּפְגַּם מִמָּה, חִוְיָא הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּפְגַּם אוֹ שֶׁנִּגְמַמּוּ, וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנֶּעֱקָרוּ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים. אֲבָל לֹא מִן הַבְּרִיאוֹת שֶׁבָּהֶן, וְנִקְרְעוּ אַף הַמְּתֻאִימוֹת. ה) נִפְגַּם הַזִּוּוּן, אוֹ עָרִיץ שֶׁל נְקֵבָה בְּמִקְדָּשִׁי, נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הַעֲצָעִים, אֲבָל לֹא מִן הַפָּרָק, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב כְּמִצְעִי עָצָעִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּשָׂר בֵּין חֶלְיָא לְחֶלְיָא מְלֹא אֶצְבַּע. ו) אֵין לוֹ בִּיצִּים, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת, אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֵּאָבֵל הַבֵּיצָה אַחַר הַלֵּט. אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד, אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֵּאָבֵל הַבֵּיצָה אַחַר הַלֵּט: ז) בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְהַיְינוּ בְּחֶסֶר אֶחָד מֵרַגְלָיו הַקְּדוֹמוֹת, דְּבְרַגְלָיו הָאֲחוֹרוֹת אֲבָל אֶחָד מֵרַגְלָיו הַקְּדוֹמוֹת, וְשֶׁרֶגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁל חָמוֹר דְּהַיְינוּ הָם סְדוּקוֹת וְאֲפִילּוּ הָם עֲגֻלּוֹת, וְהַיְינוּ בְּחֶסֶר מִן הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה אֵינָן עֲגֻלּוֹת, **וְהַשָּׁחוֹר וְהַכָּסוּל, אֵיזוּהוּ שָׁחוֹר שֶׁנִּשְׁמְטָה יָרְכוֹ וְלֹא נִתְעַקְּלוּ הַגִּידִים, וְכָסוּל הַיְינוּ שֶׁאַחַת מִיַּרְכוֹתָיו גְּבוּהָה.** מֵחֲבֵרָתָהּ, וְהַיְינוּ שֶׁהִיא מֻחְבֶּרֶת לְמַעְלָה מִן הַכְּסָלִים וְדֶרֶךְ הַבְּהֵמָה שֶׁהֵיכֶר סְמוּךְ לְכְסָלִים. **ח) נִשְׁבַּר עֶצֶם יָדוֹ וְעֶצֶם רַגְלוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִכָּר כְּשֶׁהוּא שָׁלוּם.** אֵם נִכָּר כְּשֶׁהוּא מְנֻקָּד. **שֶׁנּוֹעַל,** הָרֵי זֶה מוּם. **מוּמִין אֵלּוּ מָנָה חֲכָם שֶׁשָּׁמוּ אֵילָא בְּיַבְנֶה הָיָנוּ נִשְׁבְּרָה עֶצֶם יָדוֹ אוֹ עֶצֶם רַגְלוֹ וְהוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים, וְעוֹד שְׁלֹשָׁה הוֹסִיף אֵילָא דְּכַמְעֻבָּרוֹת, שֶׁהָם אָמְרוּ לוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ. וְאֵלּוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁהוֹסִיף אֵילָא א) שֶׁנִּפְגַּל בְּעֵינוֹ עַל כְּשֶׁל אָדָם, וּפִיו דּוֹמֶה לְשֶׁל חֲזִיר, וְשֶׁנָּשַׁל רֹב הַמַּדְבֵּר שֶׁל לְשׁוֹנוֹ.**

משניות מבוארות — מסכת בכורות פרק ו

וְכֵן שֶׁפִּתּוֹ שֶׁנִּקְבָה אוֹ שֶׁנִּפְגְּמָה אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה, חִטֵּי הַחִיצוֹנוֹת שְׁנַיִם שֶׁבְּאֶמְצַע הַפֶּה שֶׁהֵן נִרְאִין לְחוּץ שֶׁנִּפְגְּמוּ שֶׁנִּיְּסְרוּ מֵעֵט אוֹ שֶׁנִּגְמְמוּ וְיִמּוֹקוּ וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם אֶלָּא רֹשֶׁם מֵעֵט וְאֵינָן בּוֹלְטוֹת, וְהַפְּנִימִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁנֶּעֱקְרוּ עַם שֶׁרְשָׁן, דְּבִשְׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה פּוֹתֵחַת הַפֶּה נִרְאִין שֶׁהֵן חֲסֵרִין, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר עִם בּוֹדְקִין מִן הַמְּתֻאִימוֹת וְלִפְנִים הָיָנוּ הַשְּׁנַיִם הַגְּדוֹלוֹת שֶׁאַחַת נִרְאִית כְּשְׁנַיִם, מִלְּשוֹן הַגְּמָמוּת מִשָּׁם וְלִפְנִים בְּתוֹךְ הַפֶּה אֵין שֵׁשֶׁב בּוֹ מוּם, שֶׁהָנֵי מִמְּעוּט שֶׁבַּסְּתָר, אַף אֵלּוּ אֵת הַמְּתֻאִימוֹת דְּהַיְינוּ בְּנֵי שְׁנַיִם הַגְּדוֹלוֹת שֶׁנֶּעֱקְרוּ אֵין בָּהֶם מוּם אֲפִילּוּ בְּנֶעֱקְרוּ לְגַמְרֵי. ד) נִפְגַּם הַזִּוּוּן נִרְתַּק שְׁגִיד שֶׁל בְּהֵמָה מִגַּם בּוֹ אוֹ עָרִיץ שֶׁל נְקֵבָה בֵּית הָעָרוּץ הַבּוֹלֵט מִשָּׁאר הַגּוּף, בְּמִקְדָּשֵׁי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם נְקֵבוֹת כְּגוֹן בְּשֶׁלָּמִים (דְּבְכוֹר אֵינוֹ אֶלָּא זָכָר), נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הָעֲצָעִים שֶׁבְּחֹרֶשׁ גַּם בְּאֶמְצַע הָעֲצָעִים שֶׁבְּחוּלִּין, אֲבָל לֹא הָנֵי מוּם מוּם אֵם נִחְסַר רַק מִן הַפָּרָק, דְּזֶה מַעֲלָה אֲרוּכָה אֵם לֹא נִחְתַּךְ כָּל הַזָּנָב, אוֹ שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב הַתְּלוּי לְמַטָּה מִפְּצִיל עָצָעִים, דְּהַיְינוּ בְּקָלֵף בְּעוֹר הַבְּשָׂר בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא מְלֹא אֶצְבַּע. לְחוּלְיָא מְלֹא אֶצְבַּע, הַיְינוּ שֶׁל רוּחוֹת גָּדוֹל בְּבְכוֹר רוּחוֹת גַּם מוּם אֶצְבַּע הַיְינוּ אֶלָּא (לְכָל בְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי כִּיסִין וּבְתוֹךְ כָּל כִּיס בֵּיצָה. ה) אֵין לוֹ בִּיצִּים בְּשֵׁנֵי כִּיסִין אֲפִילּוּ יֵשׁ בְּכִיס אֶחָד שְׁנֵי בִּיצִּים, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת אֲפִילּוּ יֵשׁ לָהּ שְׁתֵּי כִּיסִין, הָרֵי זֶה מוּם. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין בְּדָבָר יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי בִּיצִּים, וְחוֹלֵק אַמְּאֵן דְּאָמַר דְּאִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִים בְּבֵיצָה אַחַת הָנֵי מוּם, וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר** אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין וְאֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת בְּיַדְוָתָא אֵם אָמְרִינָן אֶלָּא **מוֹשִׁבוֹ עַל עִנְּדוֹ,** דְּהַיְינוּ עַל עֲגֻבָתוֹ אַחַת מִשְׁתֵּי כִּיסִין אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת בְּשֵׁנֵי כִּיסִין **וּמְמֻעָּד** מִמְעֻשָּׁן בְּכִיס וּבְכְסָלִים, אִם יֵשׁ בֵּיצָה אַחַת בְּיַדְוָתָא אֵם אָמְרִינָן אֶלָּא מוֹשִׁבוֹ עַל עִנְּדוֹ,